

14. *Quæstiuncula subortæ satisfil.* — At cur etiam non numeratur inter gratias gratis datas prophetia aliqua, vel supernaturalis cognitio quæ pertineat ad supernaturalia mysteria, et alias materias? Respondeo, quia hæc raro admodum communicatur in novo testamento; Paulus autem numerat gratias quæ ad Ecclesiæ Christi utilitatem gratis et communiter dantur. Unde *sermo sapientiæ et scientiæ*, et *interpretatio sermonum*, deserviunt Ecclesiæ, non quidem ad revelandum nova mysteria, sed ad exponendum et docendum jam revelata. Ex quo etiam intelligitur quod, licet res infinitæ possint cadere sub cognitionem prophetiam, non tamen necesse sit omnes actu demonstrari, quandocumque alicui confertur prophetiæ donum, quia ex Dei voluntate limitari potest ad quædam, et non ad omnia, quod per se satis constat, et ex exemplo fidei quæ de finitis numero revelatis solum est, et communi phrasi Scripturæ affirmantis non omnia Dei prophetas nosse. Unde cum, Lucae septimo, pharisæus dicebat: *Hic si esset propheta, sciret utique quæ*, etc., non recte argumentabatur, ut interpretes quidam observant¹, quia non necessaria consequentia id sequitur, nisi forte interpretemur de propheta per antonomasiam, id est, de illo qui erat Messias.

15. *Obiectio contra assertionem.* — *Solutio.* — Obijcies contra conclusionem, ex ea sequi res, quæ naturaliter cognosci valent, posse esse materiam prophetiæ; possunt enim a Deo dicto modo revelari: consequens autem videtur contra D. Thomam 2. 2, quæst. 171, art. 3, ad 1, ubi constituit differentiam inter *sapientiam, scientiam, et prophetiam*, quod, scilicet, illæ priores versantur circa naturaliter cognoscibilia; hæc vero non item. Respondeo id de possibili concedendum esse, sicut ratio facta convincit, ac de fide concessimus; patetque etiam a simili, in scientia per se infusa animæ Christi. Imo de facto interdum id fieri sentit D. Thomas d. q. 174, a. 3, et q. 12 de Verit., a. 2, ubi plane confirmat ea quæ de objecto prophetiæ diximus. In eo vero loco, quæst. 171, solum vult ordinarie Deum non revelare prophetis nisi ea quæ abscondita sunt lumini naturali; indicat etiam aliam differentiam, quicquid per gratias *sermonis sapientiæ et scientiæ*, et *interpretationis sermonum* fit, posse alias fieri naturaliter, ac solum propter quemdam peculiarem modum pertinere ad

¹ Ita observant Toletanus et Maldon.

gratias gratis datas; qui tamen modus non variat actus substantiam, quia non pertinet ad objectum formale, sed ad quamdam perfectionem accidentalem, ut facilitatem, efficaciam, etc. Donum vero *prophetiæ* totum est supernaturale, ut ex dicendis patebit amplius.

SECTIO IV.

Quis et qualis sit actus prophetiæ?

1. *Assertio prima.* — *Probaturs prima pars assertionis.* — *Prob. 2 pars.* — Dico primo: actus prophetiæ est supernaturalis quædam cognitio in divina revelatione fundata, a qua locutio vel prædictio prophetica procedit. Conclusio est D. Thomæ 2. 2, quæst. 171, art. 1, et omnino certa. Circa quam est advertendum fuisse antiquam hæresim Montani¹, prophetas in extasi fuisse semper locutos, ita ut non intelligerent quæ loquerentur: sic refert Eusebius, 5 Histor., cap. 16 et 17. Unde ex Militiade et Apollonio contra hanc hæresim nonnulla adducit. Eandem impugnat Epiphanius, lib. 2, hæres. 48; et Hieronymus, in præfat. Isaïæ. Prima igitur pars conclusionis, scilicet, prophetiam consistere in cognitione, patet ex illo Isaïæ primo: *Visio Isaïæ quam vidit.* Similiter Ezech. 1, et Daniel. 4, dicitur Deum dedisse Danieli intellectum omnium visionum et somniorum; et cap. 10: *Intelligentia enim opus est in visione*; et propterea olim prophetæ dicebantur videntes 1 Reg. 9. Quod exponentes Hieronymus Osee 12, et Theophylact., Matth. 1, affirmant appellatos esse videntes, quia occulta videbant et nuntiabant, juxta id Psal. 50: *Incerta et occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.* Et confirmatur², nam prophetæ in Scriptura dicuntur sapientes: *Sapientis autem cor* (inquit Ecclesiasticus, cap. 3) *intelligitur in sapientia*, ore scilicet proferendo. Stulti autem (ut de hæreticis dicitur 1 ad Timoth. 1) *nesciunt quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.* Ratio clara est, quia prophetiæ donum perficit hominem humano modo et perfecto; loqui autem sine intelligentia eorum quæ dicuntur, non pertinet ad perfectionem humanam, sed est potius amentium et somniantium, et aliquando usu rationis carentium. Secunda vero conclusionis pars, eam

¹ Legatur auctor, lib. 1 de Orat. mentali, c. 19.

² Vide supra, disput. 3, sect. 8, n. 13.

scilicet, cognitionem supernaturalem esse, probari potest, primo, ex dictis de objecto ejus in præcedenti sectione, et ex testimoniis Scripturæ paulo ante allatis¹, in quibus prophetia dicitur donum et gratia Spiritus Sancti; secundo, ex dictis a simili de cognitione fidei, quam supernaturalem esse late ostensum est; tertio, id clarius constabit ex dicendis.

2. *Notatur primo.* — *Notatur secundo.* — Sed advertendum non negari a nobis prophetas interdum in extasi, et alienatione a sensibus, recipere propheticas revelationes; nam potius hic est unus ex perfectioribus modis prophetiæ, ut Augustinus, lib. Quæstion. super Genes., quæst. 80, notat; et videri potest D. Thomas 2. 2, q. 173, art. 3; sed dicimus eos qui vere prophetæ sunt, etiamsi in extasi illuminentur, vere nihilominus intelligere quid sibi reveletur, alias non essent vere illuminati a Deo, sed tanquam instrumenta mortua se haberent. Secundo advertendum, fieri posse interdum ut verba prophetæ, aut visio illi demonstrata, plura mysteria contineat quam ipse intelligentia percipiat, ut quæst. illa, art. 4, D. Thomas notat, quia, cum prophetæ lingua et mens sint Spiritus Sancti instrumenta, quæ non adæquant virtutem principalis agentis, non est necesse omnia intelligi a prophetis, quæ Spiritus Sancti intendit; quamvis revera nemo dicendus sit verus et proprius propheta, nec donum prophetiæ recipere, nisi circa ea quæ intelligit; quia, ut dixi, in cæteris sunt ejus mens atque lingua quasi instrumenta mortua; ut si Deus irrationale animal faceret proferre verba quæ significarent futurum eventum, verba quidem prophetiam prædictionem continerent, illud tamen animal non esset propheta. Ex quo tertio advertendum est cum Augustino, lib. 2 ad Simplicianum, quæst. 1, et lib. 2 de Genes. ad litteram, cap. 17, aliquando efficere Deum, ut quis proferat verba continentia prophetiam quam ipse, qui proferat, non assequitur, sed alium sensum in illis verbis intelligit, ut de Caypha constat, Joannis 11; is tamen homo non est vere propheta, neque donum prophetiæ recipit, sed, ut D. Thomas ait, habet quemdam instinctum propheticum, vel potius directionem a Spiritu Sancto in sua locutione, qua fit ut ea proferat verba, et eo modo quo intentioni Spiritus Sancti deserviunt, ipso homine non intelligente. Idem autem simile esset, si Deus cogere-

¹ Vide supra, d. 6, sect. 5.

ret hominem proferre verba prophetica contra ejus voluntatem et intentionem; quomodo refert Joseph, lib. 4 Antiquitat., cap. 6. juxta Galeni versionem, adducens historiam de Balaam, qui, vocatus ad maledicendum populo Dei, coactus est illum benedicere: *Etiam ipse Balaam inquit: Potentior est Deus quam mea voluntas*; et paulo superius: *Putas quoties facta sunt aperienda, in nobis situm esse, quicquid dicamus aut taceamus, afflati divino spiritu; ipse voces, quales vult, profert, et oracula nobis nescientibus, neque cogitantibus.* Simile quippiam videre est suo modo, in eo qui divinam visionem recipit, cujus tamen significationem non intelligit, ut patet de Pharaone, Genes. 41; et de Nabuchodozor., Danielis secundo; tales enim non sunt vere prophetæ, neque habent donum prophetiæ, quia hoc non in apprehensione sensibilibus signorum, sed potius in cognitione et supernaturali iudicio significatarum rerum consistit. Unde potius fuerunt prophetæ Joseph et Daniel, qui eorum regum somnia sunt interpretati, ut Augustinus inquit supra, et 12 Genes. ad litteram, c. 9.

3. *Assertio secunda de fide.* — Dico secundo: actus et cognitio prophetiæ certus est et infallibilis. Ita D. Thomas, citata q. 171, art. 6. Estque de fide, ac patet ex dictis de objecto formali; nam nititur divina revelatione, cui falsum non potest subesse, ut ex dictis supra etiam, disp. 3, constat. Unde D. Thomas, q. 174, art. 3, docet finem prophetiæ esse *manifestationem veritatis super hominem existentis*; et Irenæus, lib. 4, cap. 42, 43, 52, ubi hæc late confirmat, et inter alia ait, in cap. 43: *Prophetia priusquam habeat efficaciam, anigma est hominibus; cum autem evenerit quod prophetatum est, magnam vim habet ad confirmandum intellectum, et clare ostendit Deum esse præscium futurorum.* Confirmatur. Nam ad hanc certitudinem indicandam, sæpe in Scriptura prædictio prophetica de re futura, tanquam præterita narratur, ut late declarat Epiphanius, hæres. 79, et Augustinus, epist. 57, et concione in Psal. 3, et concione secunda in Psal. 103. Propter eandem etiam rationem utitur sæpe Scriptura eo dicendi modo: *Factum est hoc, ut adimpleretur quod dictum est per prophetam*, etc. Illa enim particula *ut*, non semper habet vim causalis notæ: non ideo enim semper fiunt quia prædicta sunt, sed potius, e contrario, quia facienda erant, ideo prædicta fuerunt, ut Epiphanius ait, hæres. 38. Indicat ergo particula illa, *ut*, vim neces-

sariæ consequentiæ, id est, ut quod prædictum fuerat per prophetam, infallibile esse monstratur. Ita Cyrillus, lib. 9 in Joan., cap. 10; Chrysostomus, hom. 55 et 80 in Joan., et homil. 27 in 1 ad Cor.; Euthymius, in Joan. 10; Epiphanius supra. Contra hanc veritatem erravit Appelles, referente Euseb., 5 Histor., c. 13, qui dixit Dei prophetas sibi esse contrarios, et falsum nuntiare; sed est manifesta blasphemia, ut satis constat ex dictis. Viderique possunt adducta superius, disput. 3, sect. 5, num. 2.

4. *Assertio tertia.* — Dico tertio: actus prophetiæ debet esse cognitio certa, non tantum rerum revelatarum, sed ipsius etiam revelantis. Sensus est, ut illam recipiens possit certum iudicium ferre, Deum esse qui sibi revelat, et consequenter ut possit discernere quid spiritu divino, quid vero humano ipse loquatur. Ita docet D. Thomas, q. 161, art. 5, ac sumitur ex Hieronymo, Isaïæ 1, ubi tradit solis veris prophetis in Scriptura tribui nomen *videntis*, quia illi soli poterant dicere: *Oculi mei semper ad Dominum*. Probaturque conclusio aperte ex præcedente, quia non potest esse iudicium rei revelatæ certum et infallibile, nisi eadem certitudine iudicetur, *Deum esse revelantem*. Nam si hoc certum non habetur, dubitari poterit de veritate revelationis; ergo et de veritate rei revelatæ. Confirmatur primo, nam eadem certitudine qua prophetæ affirmant res sibi revelatas, affirmant etiam Deum sibi revelasse, veluti cum aiunt: *Hæc dicit Dominus*, etc., aut: *Sermo Domini qui factus est*, etc., aut: *In veritate misit me Dominus ad vos*, Jerem. 26, et similia. Confirmatur secundo a simili de fide nostra; nam impossibile est credere res fidei certas esse, nisi credamus certe a Deo fuisse dictas.

5. *Non omnis cognitio ab Spiritu Sancto est prophetica.* — Observandum vero est hanc, et præcedentem conclusionem, procedere de cognitione vera prophetica, non autem de omni illa quæ dicitur esse ex instinctu prophetico. Potest enim Spiritus Sanctus movere hominem interdum ad aliquid iudicandum, ita tamen ut nequeat certe dignoscere an instinctus ille sit a Spiritu Sancto; tunc ergo iudicium illud certum non est, nec vera prophetia; sicut in materia de Gratia dicebamus¹ quod, licet iusti interdum moveantur a Spiritu Sancto ad bene opinandum de propria

¹ Habetur nunc lib. 9 de Grat., c. 11.

justitia, non tamen ideo certo cognoscunt se esse in gratia, quia non certo iudicant motum illam vel iudicium esse a Spiritu Sancto; ac de hoc instinctu prophetiæ dixit Gregorius, homil. 1 in Ezech., interdum prophetas ex suo spiritu aliquid proferre, quod ex spiritu prophetiæ nasci suspicantur. Loquiturque de veris et sanctis prophetis, ut legenti patebit manifeste: *Qui tamen*, inquit, *docti et correcti a Spiritu Sancto, statim se ipsos, quia falsa dixerint, reprehendunt*; ne, scilicet, possit error accidere; non est enim sensus Gregorii, huiusmodi ambiguitatem, sive, ut loquitur, suspicionem intervenire in vera prophetia, atque ab Spiritu Sancto dictata, sed Sanctos verosque prophetas non semper ex certa prophetia loqui, sed interdum solum ex instinctu prophetico, tunc tamen non affirmare ut certa quæ proferunt, sed cum ea dubitatione quam habent, et se habere suspicantur. Unde si verus fuit instinctus, non corriguntur, sed interdum, adveniente majori luce et revelatione Spiritus Sancti confirmantur; si vero instinctus tantum fuit humanus, corriguntur, inquit Gregorius; quod præcipue verum in sanctis prophetis, qui in Scriptura prophetarunt; nam, ut eorum veritas esset omnino integra et indubitata, providit Spiritus Sanctus ut si quid interdum loquerentur spiritu humano, statim se corrigerent spiritu divino afflati, qui etiam cum ita loquuntur non ex aperta prophetia, sed ex aliquo instinctu, hoc ipsum suo sermone indicant. Patet hoc in Nathan, 2 Reg. 7, qui dicenti sibi David, velle se ædificare templum Domino, respondit: *Vade, et omne quod est in tuo corde fac, quia Dominus tecum est*; et tamen statim nocte sequenti, edoctus a Domino, intellexit per veram prophetiam Deum nolle ut David sibi templum ædificaret. Unde in prioribus verbis Nathan non fuit locutus tanquam certo cognoscens spiritu prophetico, sed ut vir quidam sanctus, qui putabat se spiritu Dei loqui. Tamen quia propheta erat sanctus, et quasi ex officio ad id a Deo deputatus, totius rei veritatem postea cognovit.

6. *Spiritus Sanctus auxiliat canonico scriptori duplici modo.* — Ad hunc modum explicandum est Sancti Spiritus auxilium, quod scriptori Canonico datur, ut sacram et canonicam Scripturam conficiat. Dupliciter enim dari potest: primo, ut is qui scribit certo cognoscat se in ea descriptione esse instrumentum Spiritus Sancti, ut cum David aiebat: *Lingua mea calamus scribæ*, et hoc plane ad veram

prophetiam pertinet. Secundo, posset quispiam in re ipsa scribere a Spiritu Sancto motus, ipso tamen ignorante, et nesciente se in ea descriptione a Spiritu Sancto dirigi; qui modus an interdum contigerit, exploratum non habeo: si tamen contingeret ita fieri, scriptor ille proprie non esset propheta, neque ejus cognitio prophetica; scriptura vero in se esset infallibilis et sacra, quamvis apud nos auctoritatem non haberet, nisi Spiritus Sancti auctoritate, alias nobis constaret, se esse talis Scripturæ principalem auctorem.

7. *Prima obiectio contra secundam assertionem.* — Sed adhuc superest difficultas circa secundam conclusionem: nam videntur dari prophetiæ nonnullæ incertæ, imo et falsitatem continentes, ut illa Jonæ 3: *Adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur*; et illa Isaïæ 38, et 4 Reg. 20: *Morieris tu*, etc. Confirmatur, nam interdum in Scriptura prædicuntur futura contingentia incerta, quæ non semper possunt prædici tanquam præsentia Deo in æternitate, ut supra D. Thomas respondet; sunt enim talia interdum ut absolute nunquam sint futura, et consequenter nec sint præsentia, et tamen sub conditione prædicuntur, id est: Si hoc erit, illud sequetur; quæ consecutio adhuc est incerta et contingens: talis ergo revelatio prophetica non poterit esse certa. Exemplum est 1 Reg. 23, ubi David consulit Dominum in hunc modum: *Si hic expectavero, et Saul venerit, tradent me viri*, etc.? Respondit Deus: *Tradent*. Et tamen nec ipse postea expectavit, neque venit Saul, et ita non fuit traditus: quod si poneretur illa conditio, quod ipse scilicet expectaret ut veniret Saul, adhuc esset contingens tradi vel non tradi, quia erat adhuc liberum.

8. *Respondetur duplicem prophetiam distinguendo.* — *Erronea interpretatio apud Origenem.* — Respondetur: propter argumentum positum, distinguunt Patres duplicem prophetiam; aliam absolutam et simpliciter, aliam comminatoriam, quæ in sensu quo fit est omnino certa; ut vero exterius sonat, videtur aliquando deficere. Et huiusmodi sunt illæ prophetiæ quæ in argumento citantur. In iis enim comminationibus quæ propter peccata fiunt, semper subintelligitur illa conditio, quam explicat Jerem., cap. 18: *Loquar*, inquit Deus, *adversus gentem, ut disperdam et dissipem*, etc. *Si autem penitentiam egerit gens illa de peccato suo, agam et ego penitentiam*. Hoc modo in opere imperfecto apud Chrysostomum, homil. 4, prope finem, in Matth., dicitur aliam esse

prophetiam ex præsentia, et hanc immutabilem vocat, cuiusmodi est: *Ecce Virgo concipiet*, etc.; aliam ex iudicio operum: *Et hæc inquit, solet mutari secundum quod sonant verba*; item, homil. 5 ad Populum, et 14 ad Romanos, in parte morali, paulo post initium, et 22 in Genes., paulo ante medium. Sic etiam Hieronymus, Jerem. 11, et Ezech. 3, et 33: *Comminatio*, inquit in illo cap. 3, *non in hominem, sed in peccata est, neque in eos qui convertuntur a vitiis, sed qui in peccatis remanent*. Idem Daniel 4, et Amos 3, dicit Deum comminare, ut homines terreat ne inferat supplicium. Eodem modo Gregorius 20 Moral., cap. 23, dicit, Deum interdum mutare rem, quamvis non mutet consilium; et lib. 12, cap. 2, dicit Isaïam prophetasse tempus quo Ezechias mori debebat, seu moriebatur, non quo moriturus erat. Eadem distinctione utitur Eucherius lib. 2 in Genes., cap. 31: Theodoretus, præfat. in 12 Prophetas; Origenes, homil. 16 in Numeros, indicat, omnes has prophetias comminatorias esse absolute intelligendas, et si absolute proferantur, et postea non habeant effectum, non esse a Deo, sed ab humano spiritu, est omnino falsum: unde neque ab ipso simpliciter illud affirmatur, sed solum refertur, ut notavit Cano, lib. 2 de Locis, cap. 18, § *Secundæ vero*. Est enim contra communem sensum, et sententiam Patrum; nam constat ex dictis prophetias Jonæ et Isaïæ, et similes, fuisse veras, et a Spiritu Sancto factas, et tamen non fuit in earum verbis expressa illa conditio, quæ in eis subintelligebatur. Putare autem in huiusmodi prophetiis aliquid misceri ab ipso propheta, spiritu humano dictum, aperte facit contra sacræ Scripturæ dignitatem, et veritatem; quare tanquam erroneum est rejiciendum.

9. *Prophetia absoluta a comminatoria ut discernatur.* — At quomodo, quæso, intelligitur prophetiam esse comminatoriam et conditionalem, vel potius absolutam? Respondetur breviter, primum ex materia prophetiæ; nam quodcumque est comminatio de pœna pertinente ad statum huius vitæ, vel quæ fit homini in hac vita viventi, intelligi potest comminatorie, nisi effectus aliud ostendat. Quia enim scimus Deum esse paratum ad remittendum peccata et æternam penam agentibus penitentiam, ideo, quodcumque de viatore dicitur illum fore damnandum, ut de Judæis sæpe Evangelium loquitur, ex vi verborum sæpe intelligitur comminatorie. Dico *ex vi*

verborum. Nam interdum effectus potest ostendere prædictionem esse fundatam in præscientia futurorum. Quando vero comminatio est de pœnis temporalibus, potest et comminatorie et absolute intelligi, quia, etiamsi homo emendetur, sæpe tamen Deus infert talem pœnam; quomodo vero intelligenda sit, certo quidem solum ex effectu, probabiliter autem ex verbis et conjecturis colligi potest. Quia vero conditio, quæ in his comminationibus subintelligitur, supponit statum viæ, et liberum arbitrium flexibile ad bonum, ideo comminationes quæ fiunt de pœnis pertinentibus ad statum damnatorum, absolutum sensum habent.

10. *Ad confirmationem in num. 7. — Secunda objectio principalis.* — Ad confirmationem responsio illa obscura mihi semper visa est, nec plane unquam satisfacit, quæ inter Thomistas circumfertur, occasione eorum quæ sanctus Doctor scribit, 1 p., q. 19, art. 7, et 2. 2, quæst. 171, a. 6, ad 2, et quæst. 173, art. 1, de duplici modo quo Deus futura cognoscit, in causis nimirum, et in seipsis existentibus realiter in ipsa æternitate. Uterque enim modus difficilis omnino apparet, ut suis locis erit discutendum¹. Quapropter ad propositam in hoc loco confirmationem, summam dicimus non solum absolute futura, sed etiam futura sub conditione certissime a Deo sciri, idque non ex reali aliqua præsentia seu coexistentia cum Deo jam tunc cum illa novit, aut etiam ob cognitionem causarum, quia, cum liberæ sint (de his enim contingentibus sermo est), semper indifferentes in actu primo a Deo et quovis intellectu cognoscuntur, atque adeo nullatenus ad certum aliquem effectum determinatæ; sed quia talia futura, sive absolute futura sint, sive solum ex conditione, veritates quædam objectivæ sunt, ab infinita Dei virtute intelligendi solummodo attingibiles, ratione cujus scientiæ certissime revelari possunt a Deo, et interdum revelantur, nullo vero modo in confuso, aut cum indeterminatione aliqua, ex parte ipsius Dei revelantis, vel prophetæ talia futura Dei nomine prædicentis. Itaque prædictæ confirmationis assumptum negari debet, itemque prædictionem illam ex 1 Reg. fuisse ullatenus incertam.

¹ Discutiuntur jam, tum in Opusc., l. 2 de Auxiliis, et l. 1 de Absoluta Scientia, c. 6; tum etiam in l. 4 de Prædest., c. 7, et Proleg. 2 de Grat.

11. *Secunda objectio principalis.* — Alia difficultas in hac et præcedente quæstione superest, quia omnia quæ diximus de actu et objecto prophetiæ, communia sunt actui et objecto fidei, cum tamen prophetiæ donum distinctum sit; propter hoc ergo proxima sectio instituenda est.

SECTIO V.

Utrum actus prophetiæ sit evidens; atque adeo quomodo ab actu fidei distinguatur?

1. *Prima opinio affirmans. — Cajetanus. — Secunda opinio omnino negat.* — Duæ sunt hoc loco sententiæ extremæ. Prima affirmat prophetiæ actum semper esse evidentem in attestante: ita Cajetanus, 2. 2, q. 1, art. 4, q. 3, art. 1, q. 171, art. 3, qui varia congerit loca D. Thomæ, sed nullus est apertus; solum enim ait prophetiam esse certissimam cognitionem immutabilem et infallibilem, ut patet quæstione illa 171, art. 3, et 3 cont. gent., cap. 154, et quæst. 12 de Veritate, ubi solum videtur aliquid ad rem scribere, art. 1, ad 4, dum constituit differentiam inter fidem et prophetiam, quod fides perficiat intellectum in ordine ad affectum, non vero prophetia, qua certe differentia vult actum fidei esse imperatum a voluntate, non vero actum prophetiæ; unde addit, oportere ut propheta distincte inspiciat quæ cognoscit; vox enim distincte non confusæ cognitioni, sed obscuræ videtur opponi, cum posita sit ad distinguendam fidem a prophetia. Et hinc in quæstione illa 171, art. 1, ad 4, ait idem D. Thomas per prophetiam ita percipi divina, ut auferatur obscuritatis et ignorantiae velamen, et art. 3, ad 2, prophetiam conferre cognitionem rerum, quam non confert fides, quod non potest verificari nisi ratione evidentiæ. Secunda sententia omnino negat cognitionem prophetiæ posse esse evidentem. Quod communiter sentiunt Thomistæ, eo quod 2. 2, quæst. 173, art. 2, ad 3, habeatur prophetiam importare quamdam obscuritatem, et in locis aliis videatur sanctus Doctor requirere certitudinem in propheta. Sed media via nobis tenenda est.

2. *Assertio prima. — Objectio Cajetani non urget.* — Dico igitur primo¹ non esse semper necessarium ut prophetica revelatio

¹ Vide supra d. 5, sect. 8, a num. 10.

in cognitione evidenti fundetur, et consequenter neque prophetiam esse semper cognitionem evidentem. Probatur primo: quia, sicut nos habemus a Deo revelationem hujus veritatis: *Antichristus erit*, ita prophetæ potuerunt accipere similem revelationem obscuram earum rerum quas prædicebant. Nam sufficebat illis ad hoc certa cognitio. Indicat vero Cajetanus non potuisse prophetis fieri immediatam revelationem obscuram, cum nos fide credamus quæ manifestata sunt prophetis, sicque oportuisse illa evidentiâ esse prophetis, ne procederetur in infinitum. Sed non oportuit procedi, quoniam sistimus in evidentiâ quam Deus ipse habet de rebus quas revelat; cur enim non poterit Deus immediate revelare per obscuram revelationem? Nam, sicut per angelos¹ vel homines res ita proponit, ut eas efficiat evidenter credibiles, et non evidenter veras, poterit sane immediate per seipsum idem præstare; imo probabile est ita egisse cum angelis, et fortasse etiam cum primo homine; idemque fere est de revelatione facta Abraham, Gen. 17. Erat enim sine dubio obscura, cum Abraham, adhibendo illi fidem, magnum habuerit meritum, ad Roman. 4, Jacob. 2; et idem constat in revelatione facta Beatissimæ Virgini per angelum de conceptione Filii. Neque refert eas revelationes factas esse per angelos, quia revelationes etiam prophetiæ per eos fiunt, ac revera quod per Angelum fiebat, poterat Deus per seipsum efficere, præcipue quia non erat evidens Abraham vel Moysi, an Deus sibi immediate, an per Angelum loqueretur. Dices: potest quidem fieri talis revelatio, ea tamen non ad prophetiam, sed ad fidem spectabit.

3. *Assertio secunda. — Probatur ex Scriptura. — Probatur ratione.* — Propterea dico secundo: revelationes factæ prophetis non solum esse poterant, sed frequenter erant inevidentes. Unde cognitio et assensio quæ in illis fundabatur, non erat essentialiter, sed accidentaliter tantum distincta a cognitione fidei. Probatur conclusio ex facto Abraham supra adducto; fuit enim inevidens illa revelatio, quia non intulit necessitatem ad assentiendum, sed locum reliquit libertati, atque etiam merito. Item assensio Abraham essentialiter

¹ Pro angelis, vide lib. 5 de Angelis, c. 5, a n. 15; pro primo homine, l. 3 de Opere sex dierum, c. 18, n. 14, tom. 2, in 3 p., disp. 19, sect. 4, ad fin.

liter fidei fuit, Genes. 15, ad Rom. 3 et 4, Jacob. 2: *Credidit Abraham Deo*; et ad Hebr. 11, expresse numerat Paulus fidem Abraham de filio suscipiendo. Et tamen D. Thomas, citata quæst. 171, art. 3, exprimit illas fuisse propheticas revelationes, et certitudinem Abraham fuisse propheticam; ergo, etc. Idem aperte docet Paulus, Hebr. 11, de revelationibus factis Isaac, de Jacob et Esau: et similiter Jacob in eadem fide benedixisse filios suos. Quem tamen ea in re prophetasse constat ex sacra Scriptura et ex communi Patrum traditione. Atque ex his judicare possumus et debemus de reliquis prophetis, qui ut plurimum præstantiores non fuerunt; præsertim quia Paulus, supra, enumerans prædictos Davidem, Samuelem, et alios, solum cognitionem fidei illis tribuit; et omnia quæ Scriptura sacra alias commemorat eos fuisse operatos spiritu prophetiæ, Paulus fidei tribuit. Unde 1 ad Cor. 13, cognitionem propheticam vocat cognitionem imperfectam, et ex parte. Hinc etiam Chrysostomus, initio enarrationis in Isaiam, scribit prophetas esse dictos videntes, non quia clare viderint semper, sed quia tanta certitudine audiebant ac si viderent. Item Hieronymus, Isai. 1, et in Abdiam prophetam, ubi explicans cur prophetæ vocabulis *visionis et videndi* utantur, ait uti propter certitudinem, non ob claritatem, eo quod sensus visus omnium certissimus existat. Ratio vero universalis esse potest, quia hæc obscura cognitio et certa simul, sufficiens est ad omnem propheticam prædictionem et actionem, et alioquin multo accommodatior est statui viatoris, et ejus utilitati, ut nimirum ipse etiam credendo mereatur.

4. *Objectio prima ejusque solutio. — Objectio secunda et illius responsio. — De loco D. Thomæ citato in num. 1.* Objicies primo: cur ergo prophetia inter gratias gratis datas numeratur? Nimirum quia eadem cognitio et revelatio fidei, ut est fundamentum propriæ justitiæ, pertinet ad auxilium gratiæ gratum facientis: prout vero specialiter ac singulari modo confertur ad aliorum utilitatem, pertinere potest ad gratias gratis datas. Quare non quilibet actus fidei ad prophetiam spectat, sed actus prophetiæ addit peculiarem modum, videlicet, ut fundetur in revelatione immediate facta ipsi prophetæ, per Deum vel Angelum, atque ut referatur ad commune bonum Ecclesiæ, ejusque fides inde augeatur et confirmetur. Objicies secundo: ergo ta-

lis assensus in propheta ipso non necessarius erit, sed liber potius? Respondetur concedendo illatum, si actus naturæ suæ relinquatur, Deusque ab extrinseco non inferat necessitatem, quicquid alii censeant. Quod primo liquet ex dictis, cum docuerimus actum prophetiæ, quoad essentiam, ejusdem esse rationis cum fide. Secundo, quia ubi evidentia non datur, nequit intellectus ab intrinseco necessitari ad assensum. Denique exemplo Abrahamæ idem convincitur, cujus assensus liber omnino fuit, quandoquidem et laudabilis et meritorius extitit; et idem censendum de aliis Heb. 11 adductis. Ex quo patet differentiam illam a D. Thoma olim positam in quæstionibus de Veritate, vel veram non esse, vel solum permissive intelligendam, nimirum de ratione prophetiæ non esse pendere ab affectu, sicut est de ratione fidei, quod inferius exponemus; vel denique talem differentiam non tam esse in ipsis assensibus, quam in iis quæ illos antecedeant. Nam propheta recipit revelationem, et quoad hanc receptionem necessario omnino prævenitur ejus voluntas, ut docet D. Thomas, quæst. 171, art. 1, ad 4. Unde non posset, etiamsi vellet, ulla ratione avertere intellectum a consideratione et quasi auditione divinorum, quod in fide locum non habet.

5. *Assertio tertia.* — *Confirmatur exemplis Scripturæ.* — Dico tertio: non est impossibile cognitionem propheticam esse evidentem¹. Ita debent opinari, qui probant non repugnare, Deum communicare creaturæ evidentiam abstractivam mysteriorum fidei, quod tenet Scotus, in 1, d. 3, q. 1; Capreolus, in 2, dist. 23; Major, q. 4 Prologi. Confirmarique potest, quoniam certissimum est Christum Dominum fuisse prophetam, Deut. 18: *Prophetam suscitabit Dominus de fratribus vestris*, quod de Christo Domino interpretatur Stephanus, Act. 7. Ipse etiam Christus, Joan. 4, et Matth. 18, se prophetam vocat, dicens: *Non est propheta cum honore in patria sua*; et tamen non habuit obscuram cognitionem. Neque dici potest² hoc solum potuisse habere locum in illo ratione visionis beatificæ; docet enim ac probat D. Thomas, 3 p., quæst. 4, art. 8, Christum prophetam non fuisse per visionem beatificam. Confirmatur amplius assertio, quia, si Deum, et

¹ Vide in d. 21, sect. 1, de Incarn.

² Vide in disp. 30 Metaph., sect. 12, a n. 4, et l. 2 de Angel., c. 17.

quæ ipsum immediate attingunt, ut est hypostatica unio, excipiamus, nihil est quod per evidentem notitiam infusam cognosci non possit extra visionem beatam, ut patet de scientia infusa animæ Christi; imo graves auctores, ut Scotus, nullam exceptionem faciunt, quos tamen non probamus; ergo poterit aliqua talis cognitio prophetæ infundi.

6. *Quarta assertio, cum sit de facto, conjecturis ostenditur.* — Sed quæres an ea sit communicata de facto aliquibus prophetis. Pro quo sit quarta assertio in ordine. Credibile est aliquando propheticam revelationem fuisse evidentem, et quoad hoc admittitur sententia Cajetani in num. 2. Cum vero conclusio de facto procedat, neque habeamus apertum testimonium Scripturæ, solum possumus conjectura uti. Igitur, si in Christo Domino certum est propheticam cognitionem fuisse evidentem, ut diximus, certe intelligimus id non esse extra vel contra rationem prophetiæ. Credibile ergo est Deum communicasse prophetis aliquibus hunc prophetiæ modum. Nam is ex parte ipsius prophetiæ est perfectior; non repugnat vero statui viæ, et ipsa varietas conducit ad perfectionem operum Dei; ergo, etc. Confirmatur, nam cum tres capitales sint gradus prophetiæ, ut patet apud D. Thomam 2. 2, quæst. 174, unus per externam et sensibilem propositionem, alter per imaginariam visionem, tertius per puram intellectualem illustrationem, videtur sane probabile in hoc tertio gradu elevari mentem prophetæ, ut aliquo modo clare videat quæ sibi revelantur, saltem in testificante. Unde D. Thomas ibi art. 2, ait hanc prophetiam maxime appropinquare ad visionem Patriæ. Citatque id secundi Regum 23: *Mihi locutus est fortis Israel*; et infra: *Sicut lux aurora, oriente sole mane, absque nubibus rutilat*. Hoc denique confirmant adducta superius pro sententia illa Cajetani.

7. *Triplici medio objicitur contra assertionem.* — Sed obstat primo, quia sequitur cognitionem prophetiæ in diversis specie esse diversam, contra D. Thom. quæstion. 171, artic. 3, ad tertium. Secundo, quia jam tales prophetæ non haberent fidem. Tertio, quia ea cognitio non est tam perfecta quam alia obscura, cum videatur minus certa; non est ergo necessaria neque conveniens.

8. *Ad primum medium.* — Ad primum concedimus sequelam. Ad divum Thomam respondeo primum mutasse sententiam; nam, quæst. 174, art. 1, docet propheticas revela-

tiones posse specie esse diversas. Improbabile enim est quod Cajetanus comminiscitur, non loqui sanctum Doctorem ex propria sententia, sed alienas referre. Simili enim facilitate dici posset, ubicunque ille Patrum sententias explicat, non loqui ex propria. Aliter vero posset occurri, in priori loco non affirmare omnes propheticas revelationes esse ejusdem speciei, sed asserere prophetiam unitatem sumere a luminis unitate, quamvis materialia objecta sint diversa; nunquam tamen dixisse lumen illud semper unicum esse, atque ejusdem speciei. In posteriori autem loco, quamvis nobis faveat, non videtur proprie loqui de speciebus, prout significant essentias diversas, sed diversos modos prophetiarum. Hæc quoad divum Thomam; quoad rem ipsam, planum videtur *prophetiæ* et *prophetæ* nomen non necessario significare eandem speciem cognitionis. Nam et Christo Domino et puris etiam hominibus tribuitur, in quibus certum est non fuisse cognitionem specie unam, idemque potest inveniri inter puros homines. Unde *prophete* nomen commune est sumptum ex officio prædicendi futura, licet ex diversa cognitione supernaturali procedat.

9. *Ad secundum medium.* — Ad secundum respondetur primo, interdum non esse inconveniens prophetam non habere fidem, quia aliquando materia prophetiæ talis est ut nihil referat illam credere per fidem, veluti, quid alius cogitet, vel sitne sanctus, vel quid fiat in loco distante. Secundo negatur sequela, quia, licet pro instanti in quo quis recipit evidentem revelationem, non exerceat actum fidei, tamen post illud tempus poterit exercere, ut alias dixi; imo et simul, cum id non implicet. (Vide supra, disp. 3, sect. 9.)

10. *Ad tertium.* — Ad tertium, insinuat dubium breviter nunc expediendum; possent enim multa discuti, scilicet, an illa cognitio, evidens in testificante, sit certior quam fides; item an sit perfectior vel minus perfecta. Dico igitur cognitionem evidentem in testificante posse esse duplicem: unam, fundatam in visione beatifica, qua quis clare videt Deum esse qui loquitur; et hanc esse perfectiorem cognitione fidei, quia et omnino fundatur in prima veritate, sicut fides, et præterea superat in evidentia. Altera potest esse cognitio evidens in testificante, quæ fundatur tantum in signis, vel effectibus creatis supernaturalibus, quæ ipsum testificantem supernaturaliter manifestant, et hæc mihi videtur minus certa quam fides; quia non nititur in

sola prima veritate, sed ex parte resolvitur in signa creata. An vero id sufficiat ut fides simpliciter perfectior dicatur in genere entis, dubia res est; quia multum aliunde ponderant aliæ conditiones illius cognitionis supernaturalis et evidentiæ; quamvis, ut dicamus talem cognitionem communicatam esse prophetis, satis sit illam esse perfectiorem in supernaturali evidentia, et in abstractiori modo cognitionis.

SECTIO VI.

Deturne habitus prophetiæ, et qualis sit?

1. *Distributio tractandorum.* — *Prima pars, de requisitis ad cognitionem propheticam.* — Disputatur hæc quæstio a Divo Thoma 2. 2, q. 171, art. 2, et Cajetano late; ne fortasse de nomine contendamus, tria præcipue videnda sunt: Primum, quid infundatur prophetæ per modum actus primi, quo possit actum prophetiæ cognitionis elicere. Secundo, quantum illud duret tam ex natura rei quam de facto; et hinc tertio constabit quomodo prophetia sit vel non sit per modum habitus. Circa primum, ad cognitionem propheticam, sicut ad omnem aliam, duo possunt requiri: aliud ex parte objecti, ad apprehensionem ejus, scilicet, species; aliud ex parte potentiæ, ad iudicium, nempe lumen, aut aliquid simile; et utrumque sine dubio est aliquo modo necessarium in prophetis. De priori, hoc est de speciebus, divus Thomas 2. 2, quæstione 173, articulo secundo, docet optime varios modos esse revelationum prophetiarum, et ad omnes necessarias esse species, quia nulla conceptio mentis fit sine illis. Quando ergo prophetia fit, rebus alicui externo sensui oblati, species inducuntur a talibus objectis, indeque fiunt phantasmata, ac tandem species ipsæ intelligibiles. Quando vero fit revelatio per imaginariam representationem, nova infunduntur phantasmata, si necessaria sint; vel certe divinitus fit ut præexistencia in imaginatione debito modo coordinentur, et imaginationis vis confortetur ad usum eorum necessarium, ut conspiciat et apprehendat divina; inde vero resultat in intellectu similis intelligibilium specierum compositio et ordinatio. Quando autem prophetica revelatio est pure intellectualis, per se primo infunditur species intellectui, vel intellectus ipse confortatur ad usum et compositionem specierum quas